

Guidelines regarding recruitment, selection, education, training and professional development of prison and probation staff

Unofficial translation into Bosnian

Lignes directrices pour le recrutement, la sélection, l'éducation, la formation et le développement professionnel du personnel pénitentiaire et de probation

Traduction non-officielle en bosniaque

SMJERNICE ZA ODABIR, ZAPOŠLJAVANJE, EDUKACIJU, OBUKU I PROFESIONALNI RAZVOJ ZATVORSKIH I PROBACIJSKIH SLUŽBENIKA

© Council of Europe [July 2019], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [juillet 2019], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

SMJERNICE ZA ODABIR, ZAPOŠLJAVANJE, EDUKACIJU, OBUKU I PROFESIONALNI RAZVOJ ZATVORSKIH I PROBACIJSKIH SLUŽBENIKA

Uvodne informacije

Ove smjernice su proistekle iz 22. Konferencije direktora zatvorskih i probacijskih službi Vijeća Evrope (Norveška, juni 2017). Tekst je pripremio Vijeće za penološku saradnju (PC-CP) u periodu između 2018. i 2019. godine. Članovi Radne grupe PC-CP koji su učestvovali u izradi teksta su: Martina BARIĆ (Hrvatska); Nathalie BOISSOU (Francuska); Annie DEVOS (Belgija); Anna FERRARI (Italija); Robert FRIŠKOVEC (Slovenija); Attila JUHÁSZ, potpredsjednik PC-CP (Mađarska); Nikolaos KOULOOURIS (Grčka); Dominik LEHNER, predsjednik PC CP (Švicarska); Nadya RADKOVSKA (Bugarska). PC-CP je imao pomoć dva naučna eksperta: Torben ADAMS, šef Odsjeka, Regionalno ministarstvo za pravosuđe i ustavna pitanja, Bremen, (Njemačka) i Nicola CARR, vanredni profesor kriminologije, Fakultet sociologije i socijalne politike, Univerzitet u Nottinghamu (Ujedinjeno Kraljevstvo). Na sastancima su učestvovali i predstavnici Evropske organizacije za probaciju (CEP) i Evropske organizacija za zatvorske i korektivne sisteme (EuroPris).

Smjernice je usvojio Evropski komitet za krivična pitanja na svojoj 76. plenarnoj sjednici (25. april 2019).

1. Definicije korištene za potrebe ovih smjernica

Zatvorska služba: Javno tijelo zakonski ovlašteno za rad sa osobama koje su u pritvoru ili lišene slobode nakon presude pravosudnog organa. U poslove Službe spada osiguravanje sigurnosti i zaštite i organiziranje svakodnevnog života u zatvoru, osiguravanje tretmana kojim se ne narušava ljudsko dostojanstvo zatvorenika, nuđenje organiziranih okupacionih aktivnosti, intervencija, u cilju njihove pripreme za otpuštanje i reintegracije u društvo.

Zatvori su ustanove namijenjene čuvanju osoba koje su privremeno odlukom sudskih organa ili koje su lišene slobode nakon izricanja osude.¹

Probacija: se odnosi na primjenu sankcija i mjera koje se izvršavaju u zajednici, koje su propisane zakonom, a izriču se osumnjičenom² ili počiniocu krivičnog djela na njihovu odgovornost. Tu spada niz aktivnosti i intervencija, uključujući nadzor, savjetovanje i pomoć, koje za cilj imaju uključivanje osumnjičenog ili počinioca krivičnog djela u društvo i veću sigurnost u zajednici.³

Probacijska služba: bilo koje tijelo zakonski ovlašteno za provođenje prethodno navedenih poslova i dužnosti. U zavisnosti od državnog sistema, poslovi probacijske službe mogu uključivati i davanje informacija i savjeta pravosudnim i drugim organima koji donose odluke kako bi im se pomoglo u donošenju objektivnih i pravednih odluka; pružanje smjernica i podrške počiniocima djela za vrijeme boravka u zatvoru kako bi se pripremili za otpust i povratak u zajednicu; praćenje i pružanje pomoći osobama koje ispunjavaju uslove za raniji otpust; mjere restorativne pravde; i pružanje pomoći

¹ Preporuka CM Rec (2012)5 o Evropskom etičkom kodeksu za zatvorsko osoblje

² Izraz „osumnjicheni“ prema definiciji datoj u Preporuci CM/Rec (2014)4 o elektronskom nadzoru odnosi se na „osobu za koju se smatra da je navodno počinila krivično djelo, ili je već optužena za to djelo, ali joj još uvijek nije izrečena presuda“.

³ Preporuka CM/Rec (2010)21 o probacijskim pravilima Vijeća Evrope

žrtvama krivičnih djela.⁴

Nadležni organi zaduženi su za odabir i zapošljavanje dovoljnog broja najkvalitetnijih službenika, njihovu adekvatnu obuku i profesionalni razvoj kako bi svoje dužnosti obavljali etično i osumnjičenima i počiniocima djela pružili pravedan i djelotvoran nadzor, pozitivan tretman i pomoć čime se povećavaju izgledi za njihovu reintegraciju i uključivanje u društvo što obično predstavlja osnovu za prestanak i odvratanje od izvršenja krivičnih djela.

2. **Glavni principi**

Misija: U okviru krivičnog pravosuđa, zatvorske i probacijske službe zadužene su za izvršenje krivičnih sankcija i mjera. Misija službenika zatvorskih i probacijskih službi je da daju značajan doprinos javnoj sigurnosti kroz sigurno i čovječno postupanje sa osumnjičenima i počiniocima djela i omogućavanje njihove rehabilitacije i reintegracije. Njihova uloga i funkcije bi trebale biti definirane zakonom.

Status: Zatvorske i probacijske službe su odgovornost javnih organa. One bi trebale biti odvojene od vojske, policije i organa koji provode krivične istrage.

Zatvorske i probacijske službe bi trebale imati zvanično odobrenu izjavu o svrsi njihovog rada i glavnim poslovima i dužnostima. Trebale bi imati budžet koji im omogućava da svoje poslove obavljaju na najprofesionalniji mogući način.

Osoblje: Zatvorske i probacijske službe bi trebale imati dovoljan broj osoblja, naročito kada je riječ o onim službenicima koji su svakodnevno u kontaktu sa osumnjičenima i počiniocima djela. Službenici bi trebali imati profesionalni status i proći dovoljan stepen obuke kako bi se dobro upoznali sa svojim dužnostima i etičkim obavezama u radu što će im omogućiti da obavljaju svoje poslove i ispune opštu svrhu svoje službe. Osoblje bi u svom postupanju trebalo poštovati visoke etičke standarde i ljudsko dostojanstvo osumnjičenih i počinilaca krivičnih djela.

Rukovodstvo bi trebalo konsultirati osoblje u vezi sa opštim pitanjima, naročito kada je riječ o pitanjima koja se tiču uslova rada i potreba za obukom.

Edukacija i obuka: Zatvorske službe bi trebale imati vlastitu obuku za novozaposlene i obuku na radu, kao i program obuke koji odgovara ulozi i zadacima različitih kategorija službenika i cilju i svrsi njihovog rada. Idealno bi bilo da imaju vlastite obuke, što ne znači da ne mogu koristiti obuke koje organizira neko drugi.

Probacijske službe bi trebale imati vlastitu obuku za novozaposlene i obuku na radu, kao i program obuke kojim bi se osoblju omogućilo efikasno ispunjavanje dužnosti. Organizirana obuka bi trebala odgovarati ulozi i zadacima različitih kategorija službenika te cilju i svrsi njihovog rada. Tu obuku može organizirati sama probacijska služba ili neki vanjski pružatelj usluga obuke.

U okviru edukacije i obuke treba promovirati profesionalni identitet i razvijati kulturu organizacije u skladu sa opštom misijom.

Po mogućnosti treba organizirati zajedničke obuke za zatvorsko i probacijsko osoblje, kao i za osoblje iz drugih agencija u okviru krivičnog pravosuđa, u cilju podsticanja međuagencijske i međustrukovne saradnje. Ta saradnja će promovirati zajedničke ciljeve datih službi, tj. promovirati javnu sigurnost, rehabilitaciju i reintegraciju. Probacijsko osoblje bi trebalo imati priliku da se upozna sa prirodom rada zatvora, a zatvorsko osoblje bi trebalo imati priliku da se upozna sa probacijskim radom.

Prilike za zajedničke obuke sa agencijama koje nisu dio sistema krivičnog pravosuđa također treba iskoristiti.

Poželjno je da se jednom godišnje izvrši procjena potreba za obukom te da se planovi obuke namijenjeni usavršavanju osoblja redovno analiziraju i ažuriraju kako bi odgovarali potrebama zatvorskog i probacijskog osoblja. Da bi to zaživjelo u praksi, neophodno je osigurati dovoljan broj predavača i resursa.

⁴ Preporuka CM/Rec (2010)21 o probacijskim pravilima Vijeća Evrope (2010)21

U slučaju značajnih promjena u zatvorskim i probacijskim politikama koje utiču na odabir, zapošljavanje i obuku osoblja, misiju i kompetencije, budžet i ljudske resurse, neophodno je izvršiti odgovarajuća prilagođavanja.

3. Obavezni nivo obrazovanja službenika pri zapošljavanju

3.1. Zatvorski službenici

- a) Službenici u osnovnom platnom razredu koji svakodnevno dolaze u kontakt sa pritvorenicima bi prilikom zapošljavanja trebali imati obrazovni nivo koji odgovara Nivou 4 Evropskog okvira kvalifikacija (EOK). Ukoliko to nije slučaj, moraju imati završeno (u datoj zemlji priznato) strukovno obrazovanje da bi se mogli prijaviti za obuku za zatvorskog službenika.
- b) Za ostalo zatvorsko osoblje treba definirati dodatne obrazovne kriterije za zapošljavanje pored onih koji važe za osoblje u osnovnom platnom razredu. To posebno važi za službenike koji obavljaju složenije i/ili rukovodne poslove.
- c) Službenici sa diplomom društvenih nauka kao što su: psihologija, kriminologija, socijalni rad i pravo, koji rade u zatvorima moraju imati napredno znanje u toj oblasti, uključujući poznavanje teorija i principa, koje odgovara Nivou 6 EOK.

3.2. Probacijski službenici

- a) Probacijski službenici koji rade direktno sa osumnjičenima i počiniocima djela u postupku nadzora bi prilikom zapošljavanja trebali imati obrazovni nivo koji odgovara Nivou 4 Evropskog okvira kvalifikacija (EOK), a po mogućnosti i diplomu iz društvenih nauka, na primjer: psihologija, socijalni rad, pravo, kriminologija ili srodnih disciplina.
- b) Za ostalo osoblje treba definirati dodatne obrazovne kriterije za zapošljavanje, a posebno za one službenike koji obavljaju složenije poslove i zadatke, uključujući rukovodne poslove i nadzor rada drugih službenika.

4. Kriteriji za odabir i zapošljavanje

Postupak zapošljavanja bi trebao biti pošten i transparentan. Kandidati bi trebali biti upoznati sa kompetencijama koje se za dato radno mjesto traže, kriterijima odabira i procedurama ocjenjivanja. Trebalo bi primjenjivati sljedeće principe:

- a) Prilikom odabira i zapošljavanja službenika ne bi trebalo biti diskriminacije po osnovu pola, seksualne orijentacije, rase, boje kože, invaliditeta, jezika, vjeroispovijesti, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, pripadnosti nacionalnim manjinama, imovinskog stanja, rođenja ili drugog statusa.
- b) Poželjno je da kandidat ima prethodno profesionalno iskustvo na osnovu kojeg je stekao praktično i/ili teoretsko znanje o radu u ovoj oblasti.
- c) Kod zapošljavanja osoblja koje radi sa maloljetnicima treba primjenjivati posebne procedure odabira i zapošljavanja uzimajući u obzir kvalitete i profesionalne kvalifikacije neophodne za rad sa maloljetnicima i njihovim porodicama.
- d) U postupku zapošljavanja u obzir treba uzeti i lične vještine i vrijednosti koje osoblje koje radi u zatvorskim i probacijskim službama mora imati, na primjer: motivacija, fleksibilnost, samopouzdanje, sposobnost analitičkog razmišljanja, integritet, timski rad i društvene i komunikacijske vještine.
- e) U postupku zapošljavanja treba težiti različitosti osoblja kako bi se zadovoljile specifične potrebe različitih osumnjičenih i počinitelja djela. U neki slučajevima, neki od kriterija prilikom zapošljavanja mogu biti poznavanje stranih jezika i međukulturalne vještine, uključujući poznavanje različitih religija i tradicija.
- f) Postupak zapošljavanja može uključivati i provjeru zdravstvenog stanja i fizičke spremne za određena radna mjesta.

- g) Postupak zapošljavanja može uključivati provjeru drugih kompetencija neophodnih za dato radno mjesto (npr. vozačka dozvola; poznavanje rada na računaru, vještine komunikacije).
- h) U cilju zaštite profesionalnog integriteta osoblja, treba izvršiti sigurnosnu provjeru kandidata, ako je to zakonom dozvoljeno. Cilj ove provjere je da se osigura sigurnost i zaštita svih u organizaciji.

5. Objavljivanje konkursa za radna mjesta

- a) Konkurse za sva radna mjesta, bilo da se radi o zapošljavanju novih službenika ili unapređenju postojećeg osoblja, treba objavljivati što transparentnije i u što većem broju sredstava informiranja kako bi se omogućilo prijavljivanje što raznovrsnijih kandidata. Potrebno je dati jasan opis poslova, uključujući misiju organizacije, ciljeve, dužnosti i obaveze vezane za dato radno mjesto, kao i kriterije za odabir i uslove za zapošljavanje. Konkurs bi trebalo objaviti na što većem broju medija, uključujući štampane medije, radio/TV i društvene medije. Nije loše razmisliti o imenovanju kontakt osobe koja će biti zadužena da kandidatima pomogne prilikom prijavljivanje te da im da realističnu sliku o samom poslu.
- b) Prilikom korištenja društvenih medija potrebno je obratiti pažnju na njihove prednosti i ograničenja te potrebu za blagovremenim odgovaranjem na eventualna pitanja, komentare i zahtjeve za dodatnim informacijama.
- c) Kandidatima treba pružiti tačne i detaljne informacije o radnom mjestu i njegovom značaju za društvo, o plati, pravima i obavezama koje dato radno mjesto podrazumijeva, uslovima, prirodi posla, obuci koja se nudi i prilikama za profesionalni razvoj. Cilj je da se privuku odgovarajući kandidati te da se zadrži postojeće osoblje.
- d) Web stranice službi, državne službe, ministarstava ili drugih nadležnih organa također treba koristiti za objavljivanje konkursa. Kandidatima treba savjetovati da posjete te web stranice kako bi dobili ažurne informacije o zadacima i ulozima zatvorske i probacijske službe. Te web stranice bi se mogle koristiti kao interaktivan način predstavljanja informacija (virtuelni obilasci, intervjui sa članovima osoblja, kvizovi, itd) te kao vid obuke koji bi kandidatima pomogao u pripremi za polaganje ispita, po potrebi.
- e) Po mogućnosti, kandidatima bi trebalo omogućiti da posjete prostorije kako bi se poznali sa ulogom i svakodnevnim radom zatvorske i probacijske službe, kao i sa njihovim značajem za društvo.

6. Postupak ocjenjivanja pri zapošljavanju

- a) Ocjenjivanje započinje sa prijemom prijave. Osoblje kadrovske službe bi trebalo izvršiti pregled prijave i provjeriti da li kandidat ispunjava uslove za prijavljivanje, da li odgovara za dato radno mjesto te njegovu motivaciju, a sve to na osnovu dostavljene dokumentacije, motivacionog pisma, radne biografije itd.
- b) Komisija za odabir bi se trebala sastojati od osoba sa različitim odgovarajućim iskustvom, pri čemu također treba voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti članova. Članovi komisije bi trebali proći odgovarajuću obuku kako bi se osigurao pošten i nepristrasan postupak odabira i zapošljavanja.
- c) Postupak ocjenjivanja treba biti prilagođen kriterijima za dato radno mjesto. Kada je riječ o zapošljavanju u zatvorsku službu, postupak može uključivati i ocjenu kompetencija u vidu pismenog ispita, intervjua (pojedinačno i/ili u grupi), simulacije sa podjelom uloga i testova fizičke sprema. Prilikom ovih provjera treba jasno navesti kompetencije koje se traže i to u skladu sa konkursom i zahtjevima institucije.
- d) U slučaju probacijskih službi, ocjenjivanje može uključivati ocjenu kompetencija prilagođenu datoj ulozi i namijenjenu ocjeni ličnih sposobnosti, kao i sposobnosti kao što su interpersonalne vještine i pisanje izvještaja. Provjera može uključivati i ocjenjivanje u vidu simulacije sa podjelom uloga; provjera sposobnosti usmene prezentacije i obavljanja razgovora.

7. Edukacija i obuka

Prostorije koje se koriste za edukaciju i obuku bi trebale biti dobro opremljene i imati odgovarajuće osoblje za izvođenje kvalitetne edukacije i obuke za novozaposlene i redovne obuke na radu, po potrebi. Potrebno je planirati i zajedničke obuke sa drugim agencijama, po potrebi.

- 7.1. Program uvodne obuke za novozaposlene zatvorske službenike bi trebao predstavljati mješavinu teorije, prakse i iskustvenog učenja. Trajanje obuke treba planirati tako da se omogući prenošenje odgovarajućeg sadržaja koji će novozaposlenim službenicima omogućiti izvršavanje dužnosti. Tu spada vođenje računa o sigurnosti i zaštiti i organizacija svakodnevnog života u zatvoru, uključujući osiguravanje tretmana kojim se ne narušava ljudsko dostojanstvo zatvorenika. Obuka bi se također trebala baviti radom u kontekstu u okviru kojeg se za zatvorenike organiziraju obrazovne i stručne aktivnosti te program tretmana kako bi se omogućila njihova priprema za otpuštanje iz zatvora i reintegracija u društvo.
- 7.2. Edukacija i obuka trebaju bi trebale obuhvatiti obavezujuće elemente i to: osnove opšteg prava (ustavno, upravno, građansko i krivično pravo); osnove zakona o izvršenju krivičnih sankcija i mjera; građansko obrazovanje, profesionalna etika (uključujući ulogu i misiju zatvorske službe); opšte propise o zaštiti podataka i standarde za zaštitu ljudskih prava. Također bi trebalo obuhvatiti planiranje izdržavanja kazne, upravljanje rizikom, zaštitu, dinamičku, statičku i proceduralnu sigurnost, red i kontrolu, upotrebu sile, kao i samoodbranu. U obaveznu obuku bi također trebalo uključiti i IT vještine u zavisnosti od radnog mjesta. Prijedlog glavnih elemenata obuke dat je u Matrici (Prilog 1).
- a) U edukaciju i obuku bi također trebalo uključiti, ukoliko to vrijeme dozvoljava i u zavisnosti od dužnosti koje osoblje obavlja: osnove socijalnog rada, kriminologije i psihologije uz naglasak na konkretne pristupe kao što su prodruštveno modeliranje i rad sa posebnim grupama: žene, maloljetnici i strani državljani. Također bi trebalo uključiti rad sa počiniocima različitih vrsta djela, na primjer: nasilni ekstremizam, seksualni prestupi, nasilje u porodici i privredni i organizirani kriminal. Obuka bi također trebala obuhvatiti ključna područja kao što su rad sa žrtvama; rad u različitim vrstama ustanova; kontakt sa porodicama; psihička oboljenja i uticaji ovisnosti i negativnih iskustava u djetinjstvu; međukulturalni odnosi; strani jezik/jezici; tehnike rješavanja konflikta; procjena rizika i prva pomoć; razvijanje timskog rada i upravljanje ljudskim resursima.
- b) Svo stručno osoblje koje radi u zatvorima bi također trebalo proći elemente osnovne obuke koji su im neophodni za obavljanje poslova.
- 7.3. Program uvodne obuke za novozaposlene probacijske službenike bi trebao predstavljati mješavinu teorije, prakse i iskustvenog učenja. Edukacija i obuka bi trebala odražavati osnovnu misiju i funkcije probacijskih službi.
- a) U zavisnosti od radnog mjesta, glavni elementi edukacije i obuke bi trebali obuhvatiti zakonski okvir kojim se reguliraju sankcije i mjere koje se izvršavaju u zajednici; profesionalnu etiku (uključujući ulogu i misiju probacije); opšte propise o zaštiti podataka i standarde za zaštitu ljudskih prava. Trebalo bi obuhvatiti glavna područja uloge probacije, uključujući procjenu, planiranje izvršenja kazne, izvršenje i ocjenu. Obuka bi trebala biti zasnovana na praksi baziranoj na činjenicama uzimajući u obzir procjenu rizika i upravljanje i strategije promoviranja prestanka i odvratanja od izvršenja djela. Također bi trebalo organizirati specijalističku obuku o ključnim područjima rada, uključujući pisanje izvještaja; međuagencijsku saradnju i zaštitu građana. Ostale osnovne komponente su medijacija, restorativna pravda i rad sa žrtvama.
- b) Obukom bi također trebalo obuhvatiti efikasan rad sa različitim populacijama nad kojima se vrši nadzor, uključujući žene, maloljetnike i strane državljane. Po potrebi, obuka bi se trebala pozabaviti praksom baziranom na činjenicama vezanom za rad sa počiniocima različitih vrsta djela kao što su, između ostalog: nasilni ekstremizam, seksualni prestupi, nasilje u porodici i privredni i organizirani kriminal. Posebnu pažnju treba posvetiti radu sa osobama sa psihičkim oboljenjima, zloupotrebu supstanci, kao i uticaj negativnih iskustava u djetinjstvu te na razvijanje područja u radu kao što je korištenje tehnologije u nadzoru (npr. elektronsko praćenje)
- c) U slučaju angažiranja volontera za rad sa osumnjičenicima i počiniocima djela, ti volonteri bi trebali proći odgovarajuću obuku kako bi se osposobili za efikasno izvršavanje poslova. Trebalo bi razmotriti i mogućnost angažiranja i obuke bivših prestupnika za rad u probacijskim službama, tamo gdje je to prikladno. Obukom bi trebalo obuhvatiti etički kodeks, jasno definirane kriterije koji se odnose na njihove dužnosti i odgovornosti, granice kompetencija, odgovornost i druga slična pitanja.

8. Edukacija i obuka na radu

8.1. Zatvorski službenici

- a) Edukaciju i obuku na radu bi trebalo organizirati za sve službenike i uključiti kurseve obnove znanja iz različitih prioriteta tema i/ili dodatne obuke o novim temama.
- b) Učestalost obuke na radu bi trebala biti takva da omogući redovnu obuku svog osoblja (npr. kroz program serije obuka u okviru godišnjeg ciklusa).
- c) Zatvorski organi bi trebali propisati vrstu obavezne obuke na radu.
- d) Pohađanje obuka bi trebalo uzeti u obzir kod profesionalnog razvoja i u postupcima ocjenjivanja rada.
- e) Zajedničke obuke za različite kategorije službenika bi trebalo podsticati u cilju razvijanja saradnje i upoznavanja sa poslovima i dužnostima drugih službenika.
- f) Trebalo bi promovirati obuke koje podstiču međuagencijsku i prekograničnu saradnju.

8.2. Probacijski službenici

- a) Edukaciju i obuku na radu bi trebalo organizirati za sve službenike i uključiti kurseve obnove znanja iz različitih prioriteta tema i/ili dodatne obuke o novim temama.
- b) Učestalost obuke na radu bi trebala biti takva da omogući redovnu obuku svog osoblja (npr. kroz program serije obuka u okviru godišnjeg ciklusa).
- c) Obuka na radu bi trebala biti povezana sa okvirom trajnog profesionalnog razvoja (TPR). Državni organi bi ovaj vid obuke na radu trebali uključiti u postdiplomski kvalifikacijski okvir.
- d) Probacijske službe bi trebale propisati vrstu obavezne obuke na radu.
- e) Pohađanje obuka bi trebalo uzeti u obzir kod profesionalnog razvoja i u postupcima ocjenjivanja rada.
- f) Zajedničke obuke za različite kategorije službenika bi trebalo podsticati u cilju razvijanja saradnje i upoznavanja sa poslovima i dužnostima drugih službenika.
- g) Trebalo bi promovirati obuke koje podstiču međuagencijsku i prekograničnu saradnju.

9. Validacija uvodne obuke i inicijalno zaposlenje

9.1. Zatvorsko osoblje

- a) Trebalo bi uvesti izlazne ispite (pismene, usmene i praktične, u zavisnosti od teme) za potrebe ocjene i imenovanja uspješnih kandidata. Ti ispiti bi trebali poslužiti kao način dokazivanja stečenih stručnih vještina i znanja te načina njihove primjene u praksi.
- b) Uspješni kandidati bi trebali dobiti certifikat ili diplomu o završenoj obuci, u zavisnosti od dužine i nivoa obuke te od stečenog statusa (npr. državni službenik). Sve dozvole vezane za njihovo radno mjesto bi trebalo provjeriti po potrebi.
- c) Trebalo bi uvesti period zaštićenog zapošljavanja, npr. sa mentorstvom i nižim stepenom odgovornosti, što bi odgovaralo i novozaposlenim službenicima i samoj zatvorskoj službi.

- d) Tamo gdje je to zakonom dozvoljeno, trebalo bi uvesti probni rad za novozaposlene tokom kojeg bi se, prije zapošljavanja na neodređeno vrijeme, izvršila procjena njihove kompetentnosti i adekvatnosti za datu ulogu.

9.2. Probacijski službenici

- a) Uvodna obuka za probacijske službenike bi trebala omogućavati povezivanje sa okvirom trajnog profesionalnog razvoja (TPR) te bi je trebalo redovno revidirati kako bi odgovarala ulogama i zadacima probacijske službe. Edukacija i obuka bi se trebale zasnivati na istraživanjima i najboljoj praksi.
- b) Trebalo bi uvesti period zaštićenog zapošljavanja, npr. sa mentorstvom i nižim stepenom odgovornosti, što bi odgovaralo i novozaposlenim službenicima i samoj probacijskoj službi.
- c) Tamo gdje je to zakonom dozvoljeno, trebalo bi uvesti probni rad za novozaposlene tokom kojeg bi se, prije zapošljavanja na neodređeno vrijeme, izvršila procjena njihove kompetentnosti i adekvatnosti za datu ulogu.

10. Kvalitet edukacije i obuke / dugoročna efektivnost

- a) Program edukacije i obuke i rad predavača bi trebalo redovno ocjenjivati u smislu njihovog kvaliteta i relevantnosti te ih akreditirati tamo gdje to nacionalni okvir dozvoljava. Akreditaciju bi trebalo izvršiti nezavisno tijelo.
- b) U cilju unapređenja kvaliteta obuke potrebno je prikupljati i vršiti diseminaciju podataka o domaćoj i međunarodnoj praksi. Obuka bi se trebala zasnivati na istraživanjima i trebala bi biti prilagođena radu sa promjenjivim populacijama i u promjenjivim društvenim okolnostima osumnjičenih i počinitelja krivičnih djela.
- c) Dugoročne rezultate obuke bi trebalo ocjenjivati periodično kroz analize djelotvornosti obuke u omogućavanju službenika da izvršavaju svoje uloge i u sposobnosti organizacije da ispunjava svoje osnovne funkcije.
- d) Predavači bi trebali posjedovati visok stepen odgovarajućih stručnih kvalifikacija i iskustva, a njihov rad bi trebalo redovno ocjenjivati i po potrebi za njih organizirati dodatne obuke.
- e) Uglavnom bi trebalo koristiti direktne metode obuke, ali uz primjenu i drugih metoda i alata za obuku, uključujući interaktivno učenje, e-učenje i kombinirano učenje.
- f) Službenici se mogu dodatno podsticati na profesionalni razvoj kroz kontinuirano mentorstvo i poučavanje (*coaching*).
- g) Trebalo bi omogućiti uviđanje značaja učenja od drugih disciplina i zemalja, međuagencijske i prekogranične saradnje. Trebalo bi se upoznati sa međunarodnim standardima i pomoći koju nude Evropska unija, Evropska organizacija za probaciju (CEP), Evropska organizacija za zatvorske i korektivne sisteme (EuroPris) i Evropska mreža akademija za obuku službenika u kazneno-popravnim ustanovama (EPTA) i to koristiti.

11. Profesionalni razvoj

- a) Potrebno je uspostaviti transparentan sistem godišnjeg ocjenjivanja rada službenika koji će im omogućiti karijerno napredovanje i profesionalni razvoj. Službenici zaduženi za ocjenjivanje bi trebali proći odgovarajuću obuku kako bi se omogućio pravičan sistem ocjenjivanja.
- b) Ocjenjivanje bi trebalo ukazati na potrebe za obukom na individualnom nivou i na nivou službe.
- c) Zatvorske i probacijske službe bi trebale omogućiti pohađanje obuka namijenjenih unapređenju profesionalnih rezultata i karijernom napredovanju, po potrebi.
- d) Potrebno je uspostaviti okvire koji omogućavaju napredni profesionalni razvoj kroz razvijanje liderstva i rukovodnih sposobnosti čime se rukovodstvu srednjeg i višeg nivoa omogućava napredovanje u karijeri. Ovo ne podrazumijeva ukidanje naprednih ulaznih šema pri zapošljavanju rukovodnog osoblja.

- e) Profesionalni razvoj ne mora biti usmjeren isključivo na okvire napredovanja. Treba tražiti, i po potrebi, primjenjivati i druge vidove priznavanja stručnosti.
- f) Plate i uslovi zapošljavanja bi trebali odgovarati vještinama i odgovornostima službenika. Finansijska pitanja, uslove zapošljavanja i radno vrijeme bi trebalo regulirati zakonom i to tako da se omogući zapošljavanje i zadržavanje kvalitetnog osoblja kojem će se omogućiti da svoje poslove izvršavaju efektivno i na human način te da razviju svijest o značaju njihovog rada za društvo. Trebalo bi predvidjeti podršku i nadzor kao vid pomoći službenicima u radu.
- g) U cilju unapređenja efektivnog rada u okviru zatvorskih i probacijskih službi i između njih, trebalo bi podsticati zajednički rad, smještanje na istu lokaciju i privremeni premještaj zaposlenika za potrebe obuke ili rada. Tu vrstu aktivnosti bi trebalo provoditi samo uz saglasnost osoba na koje se aktivnosti odnose i one ne bi trebale podrazumijevati promjenu u radnom statusu ili plati. Također bi trebalo razmotriti i privremeni premještaj zaposlenika na rad u inostranstvo u cilju promoviranja prekogranične saradnje.

12. **Profesionalna etika**

- a) Zatvorske i probacijske službe bi trebale imati javno dostupan etički kodeks koji bi trebao biti sastavni dio uvodne obuke i obuke na radu. Poštovanje ovog kodeksa bi se trebalo ocjenjivati u okviru postupka ocjenjivanja rada.
- b) Zatvorske i probacijske službe moraju poštovati taj kodeks etičkog i profesionalnog ponašanja koji predstavlja skup standarda koji se tiču morala i efektivnog izvršavanja dužnosti. Osnovni cilj jeste da se krivične sankcije i mjere izvršavaju sa integritetom i u okvirima zakona. Kodeks bi trebao služiti kao osnova za politike i uputstva, pravila i propise, protokole i procedure koje službenici poštuju i primjenjuju u svakodnevnom radu. Kodeks bi trebao otjelotvoravati osnovne vrijednosti, kao što su razboritost, istinitost, budnost, poštovanje ljudskih prava, kako bi se omogućila reintegracija izvršilaca krivičnih djela u društvo i zaštita građana.
- c) Etičkim kodeksom bi trebalo regulirati (između ostalog) pitanja kao što su odgovornost službenika, integritet, poštovanje i zaštita ljudskog dostojanstva, tretman i pomoć, pravičnost, nepristrasnost i nediskriminacija, saradnja, povjerljivost i zaštita podataka. Etički kodeks bi se trebao pozivati na ključne međunarodne pravne instrumente, a prvenstveno na Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropsku konvenciju o sprečavanju mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, kao i na odgovarajuće preporuke Komiteta ministara, tačnije R (97) 12 o osoblju zaduženom za provođenje sankcija i mjera, Preporuka Rec (2006) 2 u vezi sa Evropskim zatvorskim pravilima, CM/Rec (2008) 11 u vezi sa Evropskim pravilima za maloljetne počiniocima krivičnih djela koji izdržavaju sankcije ili mjere, CM/Rec (2010) 1 o Probacijskim pravilima Vijeća Evrope, CM/Rec (2012) 5 o Evropskom etičkom kodeksu za zatvorsko osoblje; CM/Rec (2012) 12 u vezi sa zatvorenicima stranim državljanima, CM/Rec (2014) 3 o opasnim počiniocima krivičnih djela, CM/Rec (2014) 4 o elektronskom nadzoru, CM/Rec (2017) 3 o propisima Evropske unije o sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici, CM/Rec (2018) 5 o djeci čiji su roditelji u zatvoru, CM/Rec (2018) 8 o restorativnoj pravdi u krivičnim stvarima, kao i na Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija o postupanju sa zatvorenicima (Pravila Nelsona Mandele, 2015); Pravila Ujedinjenih nacija o postupanju sa zatvorenicima i vanzavodskim mjerama za žene koje su počinile krivična djela (Bankoška pravila, 2010); Smjernice Ujedinjenih nacija za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice, 1990); Smjernice Ujedinjenih nacija o zaštiti maloljetnika lišenih slobode (Havanska pravila, 1990); Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta (1989); Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za maloljetničko pravosuđe (Pekinška pravila, 1985).

* * *

U prilogima u nastavku dat je pregled osnovnih područja obuke zatvorskih i probacijskih službenika. Obuka za zatvorske i probacijske službenike je opisana u dva zasebna priloga, a razlog tome je činjenica da u velikom broju zemalja ove uloge izvršavaju različite agencije, dok su u nekim zemljama zatvorske i probacijske usluge spojene.

Također je jasno da se brojni osnovni ciljevi i misije zatvora i probacije nadopunjavaju, na primjer prestanak i odvratanje od izvršenja krivičnih djela i reintegracija počinitelaca u cilju unapređenja javne sigurnosti, tako da se elementi ove dvije matrice mogu koristiti i u zatvorskim i u probacijskim službama, u zavisnosti od vrste usluga. U matricama su obrađene osnovne kompetencije, a za osoblje koje ima specijalizirane uloge predviđena je napredna obuka i edukacija.

PRILOG I: MATRICA EDUKACIJE I OBUKE ZATVORSKA SLUŽBA

U ovoj matrici edukacije i obuke dat je pregled elemenata obuke koje bi trebalo uključiti u obuku zatvorskih službenika čije uloge i dužnosti podrazumijevaju direktan rad sa zatvorenicima. U tom kontekstu, edukacija i obuka se posmatraju kao način osposobljavanja službenika za efektivno izvršavanje poslova te kao podrška njihovom trajnom profesionalnom razvoju. Matrica je više indikativnog nego preskriptivnog karaktera. U njoj je dat pregled elemenata obuke koji se mogu uključiti u uvodnu obuku službenika i/ili obuku na radu. Ti elementi odražavaju elemente i faze uloge zatvora iz Preporuke Rec (2006) 2 o Evropskim zatvorskim pravilima; CM/Rec (2008) 11 o Evropskim pravilima za maloljetne počiniocce krivičnih djela koji izdržavaju sankcije ili mjere; CM/Rec (2012) 5 o Evropskom etičkom kodeksu za zatvorsko osoblje; CM/Rec (2012)12 u vezi sa zatvorenicima stranim državljanima i CM/Rec (2014) 3 o opasnim počiniocima krivičnih djela. Pobrojani su elementi obuke sa kratkim deskriptorima.

Element obuke	Deskriptor
Misija zatvorske službe	Zatvorsko osoblje bi trebalo proći obuku u cilju jasnog upoznavanja sa konkretnom ulogom zatvorskog službenika i misijom zatvorske službe. Službenici moraju naučiti da usklade potrebu za sigurnošću i disciplinom u zatvoru uz istovremeno vođenje računa da se uslovima u zatvoru ne ugrožava ljudsko dostojanstvo zatvorenika te da im se nude organizirane okupacione aktivnosti, programi obrazovanja i tretmana kroz koje se oni pripremaju za reintegraciju u društvo.
Praksa u pravnom kontekstu	Zatvorski službenici bi trebali proći obuku iz ustavnog prava, krivičnog prava, zakona o izvršenju krivičnih sankcija i mjera i drugih zakona koji se odnose na pritvor, izvršenje kazne zatvora i tretman zatvorenika. Ovom obukom bi trebalo obuhvatiti informacije o vrstama, trajanju i načinima izvršenja kazne zatvora i tretmanu zatvorenika.
Politike, procedure, pravila i propisi	Zatvorska služba bi trebala organizirati obuku o zakonskom okviru koji utiče na organizaciju svakodnevnog života u zatvoru. Tu mogu spadati politike, procedure, pravila i propisi koji se (između ostalog) odnose na: uslove izvršenja kazne zatvora (npr. procedure za prijem zatvorenika, raspoređivanje i smještaj, higijena, pravni savjeti, kontakti sa vanjskim svijetom, rad, obrazovanje, fizička aktivnost i rekreacija). Službenici bi također trebali proći obuku o pružanju prve pomoći i pomaganju zatvorenicima u korištenju zdravstvenih usluga vodeći računa o povjerljivosti podataka o zdravstvenom stanju. Službenici bi također trebali proći posebnu obuku o politikama i procedurama koje se tiču održavanja reda (npr. sigurnost, zaštita, pretresi i provjere). Zatvorski službenici moraju biti obučeni za usmeni i pismeni vid komunikacije, za potrebe usmenog izvještavanja i pisanja izvještaja, na primjer o incidentima, napretku zatvorenika i drugim važnim činjenicama ili događajima.

Kontekst ljudskih prava

Obuka zatvorskih službenika mora obuhvatiti međunarodne i regionalne instrumente i standarde za zaštitu ljudskih prava izrađene u okviru Ujedinjenih nacija i Vijeća Evrope kako bi se osigurali dosljedno visoki standardi u upravljanju zatvorima koji su u skladu sa međunarodnim, regionalnim i nacionalnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava.

Profesionalna etika

Zatvorska služba mora osigurati da zatvorski službenici budu upoznati sa opštim evropskim principima i smjernicama koje se tiču opštih ciljeva, rada i odgovornosti zatvorskih službenika da štite sigurnost i prava pojedinaca u demokratskim društvima u kojima postoji vladavina prava. U okviru obuke se moraju posebno pomenuti profesionalni etički kodeksi za zatvorsko osoblje, kao što je Evropski etički kodeks za zatvorsko osoblje (CM/Rec (2012) 5).

Statička, proceduralna i dinamička sigurnost

Zatvorski službenici bi trebali biti dobro upoznati sa pojmovima statičke, proceduralne i dinamičke sigurnosti. Sadržaj obuke mora naglasiti održavanje kontrole u zatvoru zasnovane na primjeni dinamičke sigurnosti tako da se zatvorski službenici podstaknu na razvijanje pozitivnih profesionalnih odnosa sa zatvorenicima koji će se zasnivati na pravičnosti u kombinaciji sa poznavanjem njihovih ličnih prilika i eventualne opasnosti koju određeni zatvorenici predstavljaju. Tom obukom bi također trebalo obuhvatiti osnovne mjere proceduralne sigurnosti (npr. značaj sigurnosnih procedura, identificiranje i izoliranje eventualnih sigurnosnih rizika, popunjavanje odgovarajućih dokumenata i evidencije) te značaj statičke sigurnosti (zidovi, barijere, katanci, osvjtljenje i sredstva za obuzdavanje zatvorenika kada je to potrebno).

Sigurnost i primjena sile

Zatvorski službenici bi trebali proći obuku o postojećim procedurama za osiguravanje sigurnosti zatvorenika, osoblja i svih posjetilaca kako bi se smanjila opasnost od nasilja i drugih događaja koji bi mogli ugroziti sigurnost. U skladu sa njihovom ulogom i dužnostima, zatvorski službenici bi trebali proći obuku o srazmjernoj primjeni sile i odgovarajućem korištenju sredstava obuzdavanja te, u zavisnosti od domaćih zakona, o upotrebi oružja.

Samoubistvo i samopovređivanje

Zatvorski službenici bi trebali detaljno poznavati politike i procedure za prevenciju samoubistva i samopovređivanja, naročito u početnoj fazi pritvora, tokom izolacije i drugih poznatih perioda visokog rizika. Službenici moraju biti upoznati sa načinom pristupa odgovarajućem savjetovanju, pomoći i podršci u cilju smanjenja rizika od samoubistva ili samopovređivanja.

Psihološki, sociološki i kriminološki pristupi

Zatvorske službe saraduju sa brojnim različitim agencijama u okviru sistema krivičnog pravosuđa te sa brojnim strukama u zatvorskom sistemu. To može podrazumijevati svakodnevnu saradnju sa vanjskim probacijskim službenicima, psiholozima, edukatorima i drugim strukama. Zatvorske službe

Procjena rizika	<p>moraju osigurati da osoblje koje direktno radi sa zatvorenicima prođe obuku iz osnova društvenih nauka, uključujući načine dijeljenja informacija i uloge i odgovornosti struka koje rade u zatvorskoj službi.</p>
Planiranje i izvršenje kazne	<p>Službenici bi trebali proći osnovnu obuku o alatima za procjenu rizika, uključujući različite načine procjene (npr. rizik od povrata i rizik od štete) u cilju omogućavanja planiranja i izvršenja kazne.</p> <p>Zatvorski službenici bi trebali proći obuku iz glavnih elemenata planiranja kazne te načina pružanja aktivne podrške izvršenju kazne. Rad sa zatvorenicima u cilju smanjivanja povrata i promocije prestanka i odvratanja od izvršenja krivičnih djela i integracije u društvo, čime se doprinosi javnoj sigurnosti, predstavlja ključni element rada službenika. Također bi trebalo organizirati i obuku o tehnikama i modelima koji doprinose ostvarivanju ovog cilja. Planovi izvršenja kazne bi zatvorskim službenicima trebali poslužiti kao pomoć u procjeni napretka u ostvarivanju postavljenih ciljeva. Službenici moraju znati da te planove treba analizirati u redovnim vremenskim intervalima i po potrebi mijenjati.</p> <p>Razlike i potrebe planiranja izvršenja kazne za maloljetnike moraju biti zasnovane na odgovarajućim principima Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Preporuke CM/Rec (2008) 11 o Evropskim pravilima za maloljetne počiniocima krivičnih djela koji izdržavaju sankcije ili mjere.</p>
Pisanje izvještaja	<p>Pisanje izvještaja je ključni element zatvorske prakse. Zatvorski službenici sastavljaju pismene izvještaje za različite potrebe, npr. izvještaji o incidentima, izvještaji o rezultatima, izvještaji za potrebe donošenja odluke o ranom otpustu zatvorenika. Zatvorski službenici bi trebali proći obuku o pisanju izvještaja u skladu sa svojom ulogom.</p>
Povjerljivost, korištenje društvenih medija, zaštita podataka	<p>Zatvorske službe redovno rukuju izrazito ličnim i osjetljivim informacijama. Zatvorski službenici bi trebali proći obuku o politikama i procedurama službe za sigurno rukovanje, arhiviranje i čuvanje podataka u skladu sa međunarodnim i domaćim propisima o zaštiti podataka. Zatvorsko osoblje također mora proći obuku u cilju podizanja svijesti kako bi postali senzitivizirani korisnici društvenih medija te bili svjesni potencijalnih posljedica neodgovarajućeg korištenja društvenih medija u lične svrhe.</p>
Korištenje IT	<p>Zatvorski službenici bi trebali proći obuku o korištenju IT tamo gdje je to potrebno. To može podrazumijevati obuku o: pristupu zatvorenika internetu, e-zdravlju i e-učenju za zatvorenike, korištenju mobilnih uređaja i tableta u zatvoru, biometriji, video konferencijama, uslugama <i>clouda</i>, zatvorskom računovodstvenom softveru i eventualnim platformama koje se koriste za međuagencijsku saradnju. Po potrebi, obuka bi također trebala poslužiti za sticanje praktičnih vještina, kao što su: instalacija softvera i hardvera,</p>

korištenje bežičnih veza, mejl, posebne mreže, radiofrekvencijska identifikacija i rukovanje sistemom nadzornih kamera.

Rad sa maloljetnicima i mlađim punoljetnicima

Imajući u vidu različite potrebe maloljetnika i mlađih punoljetnika, zatvorsko osoblje koje radi sa mladima bi trebalo proći posebnu obuku. Ta obuka bi se mogla zasnivati na prepoznavanju posebnih potreba maloljetnika u zatvoru. Obuka bi se također trebala zasnivati na ključnim smjernicama kao što je Preporuka CM/Rec (2008) 11 o Evropskim pravilima za maloljetne počinioce krivičnih djela koji izdržavaju sankcije ili mjere.

Rodna osjetljivost

Zatvorski službenici bi također trebali proći obuku o rodnoj osviještenosti i potrebi za odgovarajućim postupanjem. To je naročito značajno u radu sa zatvorenicama koje obično čine manji dio zatvorske populacije i koje mogu biti u zatvoru sa djecom.

Mentalno zdravlje, intelektualne poteškoće i zloupotreba supstanci

Pitanja kao što su mentalno zdravlje, intelektualne poteškoće i zloupotreba supstanci često predstavljaju problem onima koji rade u sistemu krivičnog pravosuđa. Zatvorsko osoblje bi trebalo proći obuku koja ima za cilj podizanje svijesti o ovim pitanjima i informiranje o izvorima šire podrške.

Antidiskriminatorna praksa

Član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima i Evropska zatvorska pravila, Pravilo 13, naglašavaju da ne bi trebala postojati diskriminacija po osnovu pola, rase, boje kože, jezika, vjeroispovijesti, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovinskog stanja, rođenja ili drugog statusa. Nužno je voditi računa o raznolikosti i različitim potrebama zatvorenika. Zatvorska služba bi trebala voditi računa da njihove politike i procedure budu u skladu sa ovim pravilima, a zatvorski službenici bi trebali proći obuku kako bi ta pravila djelotvorno primjenjivali u svojoj svakodnevnoj praksi.

Podrška i razvoj službenika

Svim službenicima zaposlenim u zatvorskoj službi bi trebalo osigurati efektivnu podršku u efektivnom ispunjavanju njihove uloge. Uvodna obuka bi trebala obuhvatiti informacije o podršci koja službenicima stoji na raspolaganju. Također bi trebalo razmotriti mogućnost organiziranja obuke u cilju omogućavanja drugih vidova podrške i profesionalnog razvoja, uključujući mentorstvo i poučavanje (*coaching*), po potrebi.

PRILOG II: MATRICA EDUKACIJE I OBUKE PROBACIJSKE SLUŽBE

U ovoj matrici dat je pregled elemenata obuke koji odražavaju ulogu probacije i koji bi se mogli uključiti u obuku probacijskih službenika čiji rad podrazumijeva direktan rad sa osumnjičenima i počiniocima krivičnih djela u okviru nadzora u zavisnosti od njihovih konkretnih uloga i dužnosti, uključujući i one koji rade u zatvorima. U tom kontekstu, edukacija i obuka se posmatraju kao način osposobljavanja službenika za efektivno izvršavanje poslova te kao podrška njihovom trajnom profesionalnom razvoju. Matrica je više indikativnog nego preskriptivnog karaktera. U njoj je dat pregled elemenata obuke, uključujući kratke deskriptore, koji bi se mogli uključiti u uvodnu obuku službenika i/ili obuku na radu, i to: period prije suđenja/izricanja presude; nadzor nad sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici; rad u zatvorima; vraćanje u zajednicu i nadzor nakon otpusta. Elementi obuke odražavaju elemente i faze uloge probacije iz Preporuke CM/Rec (2010) 1 o Evropskim probacijskim pravilima, CM/Rec (2017) 3 o Evropskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici i CM/Rec (2018) 8 o restorativnoj pravdi u krivičnim stvarima:

Element obuke	Deskriptor
Praksa u pravnom kontekstu: domaća, međunarodna i zasnovana na pravima	Probacijski službenici bi trebali proći obuku o pravnom i organizacionom kontekstu u kojem se mjere i sankcije u zajednici izvršavaju. Ta obuka bi trebala obuhvatiti informacije o zakonom propisanoj organizacionoj strukturi i vrstama, trajanju i načinu izvršenja mjera. Njome bi također trebalo obuhvatiti informacije o uslovima i obavezama vezanim za sankcije i mjere koje se izvršavaju u zajednici. Značaj pristupa zasnovanog na pravima i vodećih principa, posebno Preporuke CM/Rec (2010) 1 o Probacijskim pravilima Vijeća Evrope i Preporuke CM/Rec (2017) 3 o Evropskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici, bi trebao biti glavni element te obuke.
Efektivan rad u cilju promocije promjene	Jedan od glavnih elemenata uloge probacije podrazumijeva rad sa pojedincima i širim mrežama u cilju smanjivanja povrata i promoviranja prestanka i odvratanja od izvršenja krivičnih djela i integracije u društvo čime se doprinosi javnoj sigurnosti. Profesionalni odnos je glavni element u postizanju promjene u stavovima i ponašanju. Probacijske službe bi trebale organizirati obuku o tehnikama i modelima prakse koji praktičarima pomažu u profesionalnom radu. Neki od primjera tih tehnika su: prodruštveno modeliranje i motivacioni intervjui. Probacijske agencije mogu također koristiti određene modele u radu kao što su Model rizik-potreba-responzivnost (eng. <i>Risk-Need-Responsivity Model - RNR</i>) ili Model kvalitetnog života (eng. <i>Good Lives Model - GLM</i>). U slučaju korištenja tih modela, probacijski službenici bi trebali pohađati kontinuiranu obuku o njihovoj primjeni uz naglasak na zasnovanosti na dokazima.
Promoviranje poštovanja i reakcija na nepoštovanje uslova	Probacijske službe bi trebale organizirati obuku o promoviranju poštovanja uslova i politikama i procedurama za djelotvornu reakciju na nepoštovanje

Programi i intervencije	<p>uslova. Time bi trebalo obuhvatiti obuku o praktičnim vještinama, pravnim okvirima, kontrolnim mehanizmima i procesima, kao i posljedice po pojedince koji krše uslove (uključujući vraćanje u zatvor). Ako se od probacijskih službenika očekuje da daju iskaze na sudu, trebali bi proći posebnu obuku. U slučaju primjene posebnih programa (individualnih ili grupnih), probacijski službenici bi trebali proći obuku o glavnim elementima i vještinama, uz naglasak na zasnovanosti ovih intervencija na dokazima, kako bi te programe efektivno provodili. Programi bi trebali biti predmet stalne procjene i analize, a rezultati te analize bi trebali predstavljati osnovu za dalju obuku.</p>
Upravljanje predmetima	<p>Probacijski službenici obično vrše nadzor većeg broja osoba. Probacijske službe bi trebale organizirati obuku o upravljanju predmetima, uključujući zahtjeve vezane za nadzor, vođenje evidencije (uključujući informacije u bazama podataka) i pisanje izvještaja.</p>
Pisanje izvještaja	<p>Pisanje izvještaja je ključni element probacijske prakse. Probacijski službenici sastavljaju pismene izvještaje u različitim fazama krivičnog postupka, npr. izvještaji prije izricanja presude koji služe kao pomoć sudu u izricanju presude; redovni izvještaji sudu i upravnim organima i izvještaji o uslovnom otpustu na osnovu kojih se donosi odluka o otpustu zatvorenika i uslovima nadzora nakon otpusta. Probacijski službenici bi trebali proći obuku o pisanju izvještaja u skladu sa njihovom ulogom. Probacijske službe bi trebale imati postupke osiguranja kvaliteta za pisanje izvještaja, a službenici bi trebali proći obuku na tu temu.</p>
Procjena rizika: principi, prakse i stručnost u korištenju alata za procjenu	<p>Praktičari bi trebali proći obuku o procjeni rizika, uključujući njene različite aspekte: npr. klinička (praktičareva) procjena, aktuarska procjena i integrirani pristupi. Praktičari bi trebali biti upoznati sa različitim aspektima procjene (npr. rizik od povrata i rizik od štete), a tamo gdje se koriste alati za procjenu trebali bi proći obuku o tačnom tumačenju rezultata i ograničenjima tih alata. Pored obuke o stručnom korištenju tih alata, praktičari bi također trebali proći obuku o dokazima na kojima se ti alati zasnivaju i stepenu korištenja alata za procjenu za potrebe donošenja profesionalnog suda.</p>

Različite vrste prestupništva

Po potrebi, probacijski službenici bi trebali proći obuku o intervencijama i tehnikama za rad sa posebnim vrstama prestupništva. To može (između ostalog) uključivati analizu dokaza i najefikasnijih načina rada sa seksualnim prestupima; nasiljem u porodici, radikalizacijom i nasilnim ekstremizmom.

Međuagencijska saradnja i kontekst zajednice

Probacijski službenici sarađuju sa brojnim različitim agencijama u okviru sistema krivičnog pravosuđa i šireg društvenog sistema. To može podrazumijevati rad sa sudovima, zatvorima, policijom i agencijama kao što su službe za zaštitu i dobrobit djece. Probacijske službe bi trebale osigurati da službenici prođu obuku o parametrima međuagencijske saradnje, uključujući razmjenu informacija i uloge i odgovornosti različitih organizacija. Po potrebi, treba organizirati zajedničke obuke sa drugim agencijama. S obzirom na međusobnu povezanost zatvora i probacije, tamo gdje je to moguće, posebnu pažnju treba posvetiti pružanju prilika za zajedničku obuku probacijskih i zatvorskih službenika.

Evidencija o predmetima, zaštita podataka i povjerljivost

U brojnim kontekstima probacijski službenici rade u zajednici, kada je to slučaj, probacijski službenici bi trebali proći obuku o strukturama podrške i parametrima tog rada (npr. prijave za finansiranje, uloge i odgovornosti). Probacijska služba redovno rukuje izrazito ličnim i osjetljivim informacijama. Praktičari bi trebali proći obuku o politikama i procedurama službe za sigurno rukovanje, arhiviranje i čuvanje podataka u skladu sa međunarodnim i domaćim propisima o zaštiti podataka.

Elektronski nadzor i primjena tehnologije u probacijskom radu

Tamo gdje se za nadzor poštovanja sankcija i mjera koje se izvršavaju u zajednici koristi elektronski nadzor ili druge tehnologije, probacijski službenici bi trebali proći obuku o efektivnoj i etičkoj primjeni tih tehnologija. Ta obuka bi trebala obuhvatiti informacije o dokazima na kojima se te mjere zasnivaju i potencijalnom uticaju na osobu ili širu porodicu.

Antidiskriminatorna praksa

Član 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima i Pravilo 6 Evropskih pravila o sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici (Rec (2017) 3) naglašavaju da u izricanju sankcija i mjera koje se izvršavaju u zajednici ne bi trebalo biti diskriminacije po osnovu rase, boje kože, etničkog porijekla, nacionalnosti, roda, starosne dobi, invaliditeta, seksualne orijentacije, jezika, vjeroispovijesti, političkih ili drugih uvjerenja, ekonomskog, društvenog ili drugog statusa ili fizičkog ili mentalnog stanja. Nužno je voditi računa o raznolikosti i različitim potrebama osumnjičenih ili izvršilaca krivičnih djela. Probacijske službe bi trebale voditi računa da njihove politike i procedure budu u skladu sa ovim pravilima, a probacijski službenici bi trebali proći obuku kako bi ta pravila djelotvorno primjenjivali u svojoj svakodnevnoj praksi.

Rad sa maloljetnicima

Imajući u vidu različite potrebe djece i mladih, probacijsko osoblje bi trebalo proći posebnu obuku za rad sa tom grupom. Ta obuka bi se trebala zasnivati

na principima prava djeteta, uključujući prioritetan značaj dobrobiti djece i činjenicu da djeca imaju pravo na izražavanje mišljenja o pitanjima koja ih se tiču.

Obuka bi se također trebala zasnivati na ključnim dokazima prikupljenim u istraživanjima, kao i na ključnim smjernicama kao što su Evropska pravila za maloljetne počiniocce krivičnih djela koji izdržavaju sankcije ili mjere (CM/Rec (2008) 11) i Smjernice Vijeća Evrope o pravosuđu po mjeri djeteta (CM/Del/Dec(2010)1098/10.2abc).

Rodna osjetljivost

Praktičari bi trebali proći obuku o rodnoj osviještenosti i potrebi za odgovarajućim postupanjem sa osobama koje su pod nadzorom. To je naročito značajno u radu sa osumnjičenicama i ženama koje su izvršile krivično djelo koje obično čine znatno manji dio populacije pod probacijskim nadzorom. To je također naročito značajno i u kontekstu rodno zasnovanog nasilja

Mentalno zdravlje, intelektualne poteškoće i zloupotreba supstanci

Pitanja kao što su mentalno zdravlje, intelektualne poteškoće i zloupotreba supstanci često predstavljaju problem onima koji rade u sistemu krivičnog pravosuđa. Probacijski službenici bi trebali proći obuku koja ima za cilj podizanje svijesti o ovim pitanjima i informiranje o izvorima šire podrške.

Rad sa osumnjičenima i izvršiocima krivičnih djela koji su strani državljani

U Evropskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici (CM/Rec (2017) 3) naglašena je potreba da se u obzir uzme posebne okolnosti stranih državljana kako bi se osiguralo jednako postupanje sa njima. To može podrazumijevati potrebu za osiguravanjem prevoda prilikom procjene i tokom trajanja nadzora. Probacijski službenici bi trebali proći obuku o radu sa prevodiocima i o politici i procedurama koje postoje u probacijskoj službi i imaju za cilj osiguravanja jednakosti u pružanju usluga. Službenici bi također trebali proći obuku namijenjenu međukulturalnom osvještavanju.

Po potrebi, probacijski službenici bi također trebali proći obuku o praktičnim implikacijama okvirnih odluka Vijeća Evropske (FD). Tu spada FD 2008/947/JHA od 27. novembra 2008. o primjeni principa uzajamnog priznavanja presuda i odluka o probaciji u cilju nadzora mjera probacije i alternativnih sankcija (kojom se omogućava prenos nadzora sankcija koje se izvršavaju u zajednici između država članica EU) i FD 2009/829/JHA od 23.

oktobra 2009. o primjeni načela uzajamnog priznavanja odluka o mjerama nadzora u državama članicama Evropske unije kao alternative pritvoru. Ova obuka bi također trebala obuhvatiti Evropsku konvenciju o nadzoru nad uslovno osuđenim ili uslovno otpuštenim osobama (1964).

Rad sa žrtvama

Obim direktnog rada probacijskih službi sa žrtvama je različit u različitim državama. Probacijski službenici bi trebali proći obuku o ulozi usluga podrške žrtvama te po potrebi o praksama i procedurama za kontaktiranje i pružanje informacija žrtvama. Ta obuka bi se trebala oslanjati na publikaciju Vijeća Evrope „Žrtve – podrška i pomoć (eng. “Victims - Support and assistance”) (2. izdanje, 2008). Po potrebi, praktičari bi također trebali proći obuku o glavnim principima i praktičnim implikacijama Direktive 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 25. oktobra 2012. o uvođenju minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava krivičnih djela.

Restorativni pristupi

Probacijski službenici bi trebali proći obuku o primjeni principa restorativne pravde. Ta obuka bi trebala biti zasnovana na Preporuci CM/Rec (2018) 8 o restorativnoj pravdi u krivičnim stvarima.

Podrška i razvoj službenika

Svim službenicima zaposlenim u probacijskim službama bi trebalo osigurati efektivnu podršku u efektivnom ispunjavanju njihovih uloga. Uvodna obuka bi trebala obuhvatiti informacije o podršci koja službenicima stoji na raspolaganju. Službenike bi trebalo podstaknuti na razmišljanje o vlastitom radu. Također bi trebali dobiti podršku i smjernice o djelotvornoj međuagencijskoj saradnji. Službenici koji imaju rukovodne i nadzorne dužnosti bi trebali proći obuku o efikasnom ispunjavanju tih uloga. Također bi trebalo razmotriti mogućnost organiziranja drugih vidova podrške osoblju i profesionalnog razvoja kao što su mentorstvo i poučavanje (*coaching*).